

Milojka Utroša

Integracija otroka z Downovim sindromom v vrtec

Povzetek: Prispevek opisuje integracijo deklice z Downovim sindromom v redni oddelek vrtca. Pri pisanju prispevka sem izhajala predvsem iz svojih izkušenj in strokovne literature ter sodelovanja z zunanjimi institucijami. Pri delu se opiram na svoje znanje, nasvete logopedinje in upoštevam usmeritve programa Majhni koraki, ki so ga razvili strokovnjaki univerze Macquaire v Sidneyu za zgodnjo obravnavo otrok z motnjami v razvoju. Za uspešno delo in omogočanje optimalnega razvoja je nujno potrebno timsko delo vseh zaposlenih v enoti vrtca, strokovnih sodelavcev zunanjih institucij in sodelovanje s starši.

Ključne besede: integracija, Downov sindrom, otroci s posebnimi potrebami.

UDK: 376.4

Strokovni prispevek

Milojka Utroša, vzgojiteljica, Vrtec Lendava

Uvod

Poklic vzgojiteljice opravljam že enaintrideseto leto. V svoji delovni dobi sem imela priložnost spoznati najrazličnejše otroke in njihove posebnosti. Vsak izmed njih je pustil pečat v bogatih izkušnjah, ki sem si jih pridobila z leti. V lanskem šolskem letu sem imela priložnost spoznati deklico, ki me spodbudila k pisanju tega prispevka. To je deklica z Downovim sindromom. V praksi vzgoje v vrtcu se že kar nekaj časa dodobra uveljavlja zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, ki nam omogoča, da tudi take otroke integriramo v redne oddelke vrtca in jim omogočamo optimalen razvoj. Ugotavljam, da integracija otrok s posebnimi potrebami veliko prispeva k njihovemu razvoju ter predvsem k sprejemanju in razumevanju takšnih otrok. Svoja razmišljanja in ugotovitve vpliva integracije sem strnila v naslednjih vrsticah.

Integracija otroka z Downovim sindromom v vrtec

O Downovem sindromu je bilo veliko napisanega. Prvi, ki se je z njim ukvarjal in po katerem je tudi dobil ime, je bil John Down (1828–1899). Vzrokov za nastanek je kar nekaj, v večini pa se taki otroci rodijo starejšim materam. Nema lokrat se rodijo s srčno napako in so zelo občutljivi za bolezni dihal. Tudi zunanost jih značilno zaznamuje. Temperament otrok z Downovim sindromom lahko opišemo z besedami, kot so nežnost, ljubeznivost, kljubovalnost.

V lanskem šolskem letu se je tudi v našo skupino vključila deklica z Downovim sindromom. Ob vključitvi je bila stara tri leta. Kljub dolgoletni praksi – v vrtcu imam kar trideset let delovne dobe – sem se prvič pri svojem delu srečala s takšnim otrokom. Novi položaj me je le še spodbudil, da sem začela prebirati literaturo o otrocih s posebnimi potrebami in pridobivati novo znanje za delo s takimi otroki. Prvi izidi našega dela pa so že vidni.

Opis trenutnega stanja

Deklica, poimenovala jo bom Tina, je sedaj stara štiri leta. Vrtec obiskuje polnih sedem mesecev. Izhaja iz madžarsko-slovenske družine. Mati je madžarske narodnosti, oče slovenske. Sporazumeva se v slovenskem jeziku, madžarskega razume. Do vstopa v vrtec ni preteklo veliko časa, kljub temu pa se je na čustvenem, socialnem in kognitivnem področju otrok in zaposlenih veliko spremenilo. Po treh mesecih obiskovanja vrtca so starši vložili zahtevo za začetek postopka usmerjanja otrok s posebnimi potrebami. Postopek usmerjanja se je končal novembra 2005.

Tini je bila dodeljena dodatna strokovna pomoč logopeda v obsegu treh ur na teden. To je zanjo pomenilo, da bo v njen svet vstopila nova oseba, s katero bo morala navezati stike ter doseči občutek varnosti in sprejetosti, ki je pogoj za uspešno delo in napredovanje. Dodatna strokovna pomoč še ne traja dobra dva meseca, a dekllica je logopedinjo zelo lepo sprejela. Dodatna strokovna pomoč poteka tako v oddelku kot individualno, odvisno od vsebine, metode in načina dela. Tudi drugi otroci so novi način dela in vključevanje tretje osebe sprejeli kot del vsakdanjika. S sodelavko se vsak dan trudiva, da bi jim približali svet drugačnosti in jim pokazali, da je vsak otrok nekaj posebnega, neponovljivega in nezamenljivega.

Pri svojem delu si večkrat pomagava z literaturo, ki je pa ni prav veliko. Najbolj nama pomagajo knjižice iz zbirke Majhni koraki – program za zgodnje obravnavanje otrok z motnjami v razvoju (Pieterse, Treloar, Carins 2000). Sama knjiga ima naslov, ki je zelo blizu resnici, saj nam pri delu s takimi otroki vsak majhen korak pomeni zelo veliko.

Zakaj menimo, da je integracija pozitivna za dekličin razvoj?

O tem, da prispeva vrtec veliko pozitivnega k vzgoji in izobraževanju otrok, ne bi govorila. Otrokom s posebnimi potrebami pa prinaša še toliko več, saj deklici omogočamo: varno in spodbudno okolje za razvoj sposobnosti po njenih zmožnostih; okolje, ki ji omogoča uveljavljanje, čustveno sprejemanje ter pripadnost. Pri delu upoštevamo njene individualne značilnosti, pri tem pa zelo pazimo, da v skupni ni zaradi teh značilnosti stigmatizirana. Omogočamo ji enake možnosti kot vsem drugim otrokom.

Zelo pomembno je tudi načrtovanje dejavnosti in zastavljanje ciljev za otroka s posebnimi potrebami. Izkušnje so nam pokazale, da si zastavljamo deklici primerne cilje, ki jih s trudom dosega. Je zelo vztrajna, zato ji le redko katera dejavnost, ki se je loti in je zanjo motivirana, spodleti. Lep dokaz za to je bil tudi skok čez ovire. Na začetku ji je povzročal preglavice. Sama je poskušala in vadila ves teden, dokler ji ni uspelo skočiti čez oviro. Po tem dogodku je zelo vzljubila telovadbo in si sedaj, četudi nimamo načrtovanih skokov čez oviro, sama pripravi le-te in jih preskakuje.

Njeni zelo močni področji, na katerih dosega uspehe in jo zelo zanimata,

sta glasba in jezik. Zelo natančno si zapomni vsebino zgodb in jih tudi obnovi, celo v nekaterih primerih odigra. Zelo rada pleše in si ob tem tudi prepeva. Ima zelo razvit občutek za ritem. V skupinsko delo se vključuje, vendar njena pozornost v skupini ne traja dolgo. Kadar ji pozornost upade, se umakne v kotiček in tam začne svojo igro, s katero ne ovira drugih otrok. Tudi nje ne moti, da drugi počnejo nekaj drugega. Kadar si zaželi stika z drugimi, se nam znova pridruži pri naših dejavnostih. Vztrajnejša je, kadar poteka delo individualno.

Vsakdanje delo pa mora zanjo potekati po ustaljenem urniku. Ima svoje rituale, ki jih ne smemo zmotiti (npr. vzgojiteljice jo moramo pričakati v skupini, in ne v garderobi; obvezno umivanje zob po zajtrku; ob prihodu z dvorišča sede za mizo in čaka kosilo, čeprav se ne vrnemo z dvorišča vedno ob istem času). Njena značilna lastnost je tudi dobrosrčnost, saj rada posoja svoje stvari, kar pri otrocih njene starosti ni ravno pogosto. Ima širok krog prijateljev, nekatere pa sprejema bolj kot druge. Ti ji pomenijo ožji krog prijateljev in z njimi prijateljuje že od vsega začetka. Otroci v vrtcu jo imajo radi in ji to na različne načine tudi pokažejo.

Potek razvoja po področjih

Groba motorika:

- pri hoji po stopnicah se drži za ograjo;
- sonožno skače;
- stoji na eni nogi;
- na kolesu se odriava z nogami.

Fina motorika:

- riše glavonožce, obraz zaokroži s sklenjenim krogom in mu nariše vse dele;
- prereže ozek trak;
- postavi štiri kocke eno na drugo;
- izbere barvo po navodilu;
- prepozna in poimenuje dvojice.

Razumevanje in raba jezika:

- ravna se po krajših navodilih (npr. pojdi se umiti, obriši si nos);
- zapoje preprosto pesmico, obnovi zgodbo;
- ponovi krajši stavek;
- na zahtevo pove svoje ime in priimek, kraj bivanja in starost ter delo, ki ga opravljajo starši;
- uporablja dve- in tribesedne stavke.

Obvladanje matematičnih pojmov in zakonitosti:

- postavi predmet v določeno lego – po navodilu (pred, za, na, pod);
- razume pojma dolg, kratek;
- razlikuje predmete po obliki (okroglo, oglati).

Osebnost in družabnost:

- sodeluje z otroki;
- sodeluje z vzgojiteljicami;
- hitro naveže stik z otroki in odraslimi, ki so ji všeč, posebno z deklicami z dolgimi lasmi;
- nekaterih higienskih navad še ne opravlja samostojno.

Tudi dekličine prehranjevalne navade so se od prihoda v vrtec spremenile. Sprva je sprejemala le določeno hrano, zelo rada je posegala po testeninah, kruhu, sadju in juhi. Njen jedilnik se počasi širi, sprejemati je začela tudi drugo hrano. Poje vsako hrano posebej (npr. posebej kruh in posebej sir).

Veliko ji pomeni, če jo za doseženi uspeh pohvalimo. Ob tem, ko jo pohvalimo, ji moramo tudi zaploskati. Pohvalimo jo na različne načine in ji povemo, zakaj je pohvaljena. Pri tem uporabljamo besede/besedne zveze in stavke, kot so: »Zelo dobro«, »To si odlično opravila«, »To moramo povedati mamici«, »To si lepo naredila«.

V velik užitek ji je prebiranje knjig in spuščanje po toboganu. Zadovoljstvo rada deli z drugimi. Veliko ji pomeni telesni stik, rada objame in rada sprejme objem.

Spremljanje dekličinega napredka

Pri analiziranju in spremljanju napredka je zelo pomembno timsko delo. S sodelavko redno sodelujeva z logopedinjo in upošteva njene nasvete. Seznanila naju je z veliko novimi stvarmi, na katere morava biti pozorni: navezovanje očesnega stika pri vseh dejavnostih, spodbujanje zapornitve in obnavljanja novih spoznanj, ohranjanje in nadaljnji razvoj že usvojenih spretnosti. S sodelavko vodiva tudi portfelj deklice, v katerega vlagava vsa opažanja in izdelke. Seveda ne smemo pozabiti tudi na timske sestanke, ki nas obvezujejo pri izvajanju individualiziranega programa, katerega je deležen vsak otrok s posebnimi potrebami. V veliko pomoč so nam tudi informacije staršev, ki so že od vsega začetka pokazali veliko pripravljenost za sodelovanje z nami.

Sklep

Vsak otrok ima pravico do drugačnosti – to je stavek, ki nas v zadnjem času spremlja skorajda na vsakem koraku. Sodbo o upoštevanju te pravice pa lahko poda vsak posameznik sam, saj se nemalokrat zgodi, da omenjeno pravico v našem tempu življenja spregledamo ali ji posvetimo premalo pozornosti. Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami je prinesel v slovenski prostor novo razsežnost razumevanja in obravnavanja otrok s posebnimi potrebami. Čeprav bi lahko rekla, da se je zakon nekako utekel, ob njegovem izpolnjevanju vseeno nastajajo različni zapleti in dolgotrajne procedure. Vemo, da otroka pred izdajo odločbe pregleda kar lepo število strokovnjakov in pregledi pri vsakem izmed

teh so večinoma vse kaj drugega kot neobremenjujoči za otroka. Če gre za specifične motnje, pa je ta postopek še toliko bolj zapleten. Zgodi se tudi, da se mnenja različnih institucij ne ujemajo, a na žalost zaradi varstva osebnih podatkov le-ta ne morejo biti usklajena. Mogoče bi bilo dobro, da bi v prihodnosti nekoliko več pozornosti posvetili tudi tej stopnji v postopku usmerjanja.

Ugotavljam, da žal samo ljubezen za uspešno vzgojo in razvoj otrok s posebnimi potrebami ni dovolj. Je pa prvi pogoj za plodno in učinkovito delo. Delo z otrokom z Downovim sindromom je čudovita izkušnja, ki te iz dneva v dan bogati, prinaša toplino v naša srca in nam širi obzorja.

Literatura

Pieterse, M., Treloar, R. s Carins, S. (2000). *Majhni koraki*. Ljubljana: Sožitje.
Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami /ZUOPP/(Ur. l. RS, št. 54/2000).

UTROŠA Milojka

INTEGRATION OF A CHILD WITH DOWN SYNDROME IN KINDERGARTEN

Abstract: The article describes the integration of a girl with Down syndrome in a regular kindergarten class. The article is primarily based on my own experience and the specialist literature, as well as co-operation with external institutions. In my work, I use my own knowledge and advice of a speech therapist, while I also take into account the orientations of the 'Small Steps' programme developed by experts from Macquarie University in Sydney concerning the early treatment of children with a developmental disorder. For successful work and to enable optimal development, it is indispensable to provide for the teamwork of all employees of the kindergarten concerned, expert associates from external institutions and co-operation with the parents.

Keywords: integration, Down syndrome, children with special needs.